

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

01033, м.Київ, вул. Жилианська, 14

05.05.2016 № 2

Заявник:

ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ
«ЕКО-КОМУНЕНЕРГО»

КОНСТИТУЦІЙНЕ ЗВЕРНЕННЯ

Про офіційне тлумачення ч. 1 ст. 14 Закону України "Про іпотеку" від 05.06.2003 № 898-IV щодо словосполучення – «передача в іпотеку цього майна здійснюється після отримання у встановленому законом порядку згоди органу державної влади ...» у взаємозв'язку із Додатком 1 до Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" від 7 липня 1999 року N 847-XIV.

Практична необхідність в офіційному тлумаченні зазначеного положення Закону України «Про іпотеку» від 05.06.2003 № 898-IV обґрунтовується неоднозначним його застосуванням господарськими судами під час вирішення судових справ у подібних правовідносинах.

У правовому полі України за умов виконання певних умов та наявності відповідних обставин існує можливість та передбачений норовок відчуження державного майна підприємств, що не підлягають приватизації, якщо таке майно не входить до цілісного майнового комплексу об'єктів державної власності і не має загальнодержавного значення.

Частиною 5 статті 22 ГК України передбачено, що держава реалізує право державної власності у державному секторі економіки через систему організаційно-господарських повноважень відповідних органів управління щодо суб'єктів господарювання, що належать до цього сектора і здійснюють свою діяльність на основі права оперативного управління.

Згідно ст. 136 ГК України - право господарського відання є речовим правом суб'єкта підприємництва, який володіє, користується і розпоряджається майном, закріпленням за ним власником (уповноваженим ним органом), з обмеженням правомочності розпорядження щодо окремих видів майна за згодою власника у випадках, передбачених цим Кодексом та іншими законами. Власник майна, закріпленого на праві господарського відання за суб'єктом підприємництва, здійснює контроль за використанням та збереженням належного йому майна безпосередньо або через уповноважений ним орган, не втручаючись в оперативну - господарську діяльність підприємства.

Згідно ст. 92 ЦК України воля юридичної особи, в тому числі державної установи, повинна встановлюватись виключно через дії керівних органів та посадових осіб цієї особи та установи.

Відповідно до ч. 5 ст. 75 ГК України - державне комерційне підприємство не має права безоплатно передавати належне йому майно іншим юридичним особам чи громадянам, крім випадків, передбачених законом. Відчужувати майнові об'єкти, що належать до основних фондів, державне комерційне підприємство має право лише за попередньою згодою органу, до сфери управління якого воно належить, і як правило, на конкурентних засадах, якщо інше не встановлено законом. Розпоряджатися в інший спосіб майном, що належить до основних фондів, державне комерційне підприємство має право

лише у межах повноважень та у спосіб, що передбачені цим Кодексом та іншими законами.

Відповідно до ст. 6 Конституції України - Державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України.

Органи виконавчої влади відповідно до принципу поділу влади утворюються для здійснення виконавчої та розпорядчої діяльності з керівництва господарською, соціально-культурною та адміністративно-політичною сферами життя суспільства.

Вищевикладене відповідає принципу правової визначеності, який реалізує ідею передбачуваності (очікуваності) суб'єктом відносин правових наслідків (правового результату) своєї поведінки, яка відповідає нормативним приписам щодо поведінки в суспільстві.

Приватизація є важливим напрямом економічних перетворень. Приватизація проводиться з метою підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та залучення коштів на структурну перебудову економіки України. Для цього на основі визначених законодавством принципів здійснюються заходи, спрямовані на досягнення такої мети.

Згідно ст. 1 ЗУ «Про приватизацію державного майна» приватизація державного майна - платне відчуження майна, що перебуває у державній власності, у тому числі разом із земельною ділянкою державної власності, на якій розташований об'єкт, що підлягає приватизації, на користь фізичних та юридичних осіб, які можуть бути покупцями відповідно до цього Закону, з метою підвищення соціально-економічної ефективності виробництва та залучення коштів для здійснення структурної перебудови національної економіки.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про іпотеку» іпотека це вид забезпечення виконання зобов'язання нерухомим майном, що залишається у володінні і користуванні іпотекодавця, згідно з яким іпотекодержатель має право в разі невиконання боржником забезпеченого іпотекою зобов'язання одержати задоволення своїх вимог за рахунок предмета іпотеки переважно перед іншими кредиторами цього боржника у порядку, встановленому цим Законом.

Частиною першою ст. 14 Закону України "Про іпотеку" передбачено, що предметом іпотеки може бути нерухоме майно, що є об'єктом права державної чи комунальної власності і закріплене за відповідним державним чи комунальним підприємством, установою, організацією на праві господарського відання. **Передача в іпотеку цього майна здійснюється після отримання у встановленому законом порядку згоди органу державної влади чи органу місцевого самоврядування,** до сфери господарського відання якого належить відповідне державне чи комунальне підприємство, установа або організація.

Правовий аналіз вищевикладених норм законодавства свідчить про відсутність будь-яких обмежень щодо укладення договорів, направлених на відчуження державного майна підприємств, що не підлягають приватизації, за умови, що таке майно не входить до цілісного майнового комплексу і якщо таке майно не має загальнодержавного значення, та за наявності дозволу органу управління.

Проте, господарськими судами по-різному застосовувались такі ж самі норми Закону України «Про іпотеку» за однакових юридично значимих обставин.

Так, при розгляді судових справ цієї категорії деякі суди дійшли висновку, що у відповідності до приписів Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" суб'єктам, що здійснюють функції власника від імені держави, законодавством не надано повноважень на прийняття рішення щодо

передачі майна в іпотеку за умови існування законодавчо встановлених обмежень. Такі заборони можуть бути зняті лише за умови внесення відповідних змін до законодавчих актів.

Таке застосування положень Закону України «Про іпотеку» зазначено в судових рішеннях, які набрали законної сили, при розгляді наступних судових справ: (Постанова Вищого господарського суду України від 22.07.2015 р. № 910/25071/14, Постанова Вищого господарського суду України від 15.03.2016 року № 922/4070/15).

В інших справах цієї ж категорії за однаковим чи побічним предметом позову, господарські суди навпаки притримувались такої правової позиції, що відчуження майна державної власності може бути здійснене при обов'язковій наявності дозволу відповідного органу. В будь-якому випадку існування зазначеної заборони згідно положень Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації" не скасовує того факту, що відчуження майна може відбутися за волею власника та особи, якій майно передано у володіння.

Таким чином, в інших подібних судових справах господарські суди по іншому застосували одні і ті ж самі положення Закону України «Про іпотеку» за однакових юридично значимих обставин, що підтверджується судовими рішеннями, які набрали законної сили, у наступних справах: (Постанова апеляційного господарського суду від 07.12.2015 року по справі № _____ постанова Вищого господарського суду України від 22.08.2011 року по справі № 5020/1991/2011).

Вищенаведені судові рішення свідчать про різне розуміння і застосування положень Закону України «Про іпотеку» фактично за однакових обставин, що потребує офіційної інтерпретації його положень, зокрема словосполучення «передача в іпотеку цього майна здійснюється після отримання у встановленому законом порядку згоди органу державної влади ....» у взаємозв'язку з положеннями Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації".

В свою чергу, неоднозначне застосування судами зазначених положень Закону України «Про іпотеку» порушує право ТОВ «ЕКО-КОМУНЕНЕРГО» на мирне володіння майном, яке було придбане товариством за відплатним правочином на підставі згоди органу державної влади — Міністерства промислової політики України, як органу управління майном державного підприємства «Завод ім. В.О. Малищєва», яке включено до переліку підприємств, що не підлягають приватизації. Таке неоднозначне застосування вказаних положень ЗУ «Про іпотеку» стало підставою для судового спору з приводу належного ТОВ «ЕКО-КОМУНЕНЕРГО» на праві власності нерухомого майна у судовій справі № _____ яка знаходиться в провадженні _____ апеляційного господарського суду.

Беручи до уваги неоднозначність та суперечливість визначення понять щодо можливості або заборони здійснення відчуження майна, що не входить до цілісного майнового комплексу об'єктів державної власності і що не має загальнодержавне значення при наявності дозволу органу управління такого підприємства, дуже важливим є на сьогодні прийняття єдиної правової позиції.

При вирішенні вказаного спору суд повинен надати об'єктивну оцінку застосуванню судами приписів Закону України «Про іпотеку» щодо наявності або відсутності будь-яких обмежень щодо укладення договорів, направлених на відчуження державного майна підприємств, що не підлягають приватизації.

Таким чином, різне застосування господарськими судами одних і тих самих положень закону «Про іпотеку» за однакових юридично значимих обставин свідчить про те, що вказаний закон не може сприйматися як чіткий та передбачуваний у застосуванні, що потребує надання офіційної інтерпретації його положень стосовно щодо словосполучення – «передача в іпотеку цього майна здійснюється після отримання у встановленому законом порядку згоди органу державної влади ....» у взаємозв'язку із Додатком 1 Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації".

На підставі викладеного, керуючись статтями 13, 38, 39, 42, 43, 94, 150 Закону України «Про Конституційний Суд України»,

ПРОШУ:

1. Надати офіційне тлумачення ч. 1 ст. 14 Закону України "Про іпотеку" щодо словосполучення – «передача в іпотеку цього майна здійснюється після отримання у встановленому законом порядку згоди органу державної влади ....» у взаємозв'язку із Додатком 1 Закону України "Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації".
2. Повідомляю, що приймати участь у конституційному провадженні в Конституційному Суді України буде представник ТОВ «ЕКО-КОМУНЕНЕРГО» - Котляр А.О.

Додаток:

1. Роздруківка з офіційного сайту Верховної ради України Закону України від 05.06.2003 № 898-IV «Про іпотеку» (опублікованого в 15.07.2003 року в «Голос України» № 129, Офіційний вісник України від 25.07.2003 року – 2003 р., № 28 стор.56, стаття 1362, код акту 25715/2003, Відомості Верховної ради України від 19.09.2003 р. № 38, стаття 313, Урядовий кур'єр від 01.10.2003 р. № 183);
2. Роздруківка з єдиного державного реєстру судових рішень постанови апеляційного господарського суду від 07.12.2015 №
3. Роздруківка з єдиного державного реєстру судових рішень постанови Вищого господарського суду України від 22.08.2012 р. по справі № 5020-1991/2011;
4. Роздруківка з єдиного державного реєстру судових рішень постанови Вищого господарського суду України від 22.07.2015 року по справі № 910/25071/14;
5. Роздруківка з єдиного державного реєстру судових рішень постанови Вищого господарського суду України від 15.03.2016 року № 922/4070/15;
6. Оригінал довіреності на представника ТОВ «ЕКО-КОМУНЕНЕРГО» Котляр А.О.;
7. Копія витягу зі Статуту ТОВ «ЕКО-КОМУНЕНЕРГО»;
8. Копія протоколу № 30/11 від 30.11.2017 р. про призначення директора.

Директор
ТОВ «ЕКО-КОМУНЕНЕРГО»

Р.В. Черненко